

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJA

SPRENDIMAS ATSISAKYTI IŠKELTI DRAUSMĖS BYLĄ TEISĖJUI R. P.

2016 m. gegužės 30 d. Nr. 18 P-6
Vilnius

Teisėjų etikos ir drausmės komisija, dalyvaujant Algiui Norkūnui (pirmininkas), Dianai Butrimienei, Jūratei Novagrokienei (pranešėja), Veslavai Ruskan ir Linui Žukauskui, sekretoriaujant Nacionalinės teismų administracijos Administravimo skyriaus vyriausiajai specialistei Aurelijai Pauliukaitei, Nacionalinės teismų administracijos patalpose išnagrinėjusi E. U. teikimą dėl drausmės bylos iškelimo Švenčionių rajono apylinkės teismo teisėjui R. P., susipažinusi su medžiaga,

n u s t a t ė :

E. U. prašo Teisėjų etikos ir drausmės komisijos (toliau – ir Komisija) iškelti Švenčionių rajono apylinkės teismo teisėjui R. P. drausmės bylą už tai, kad teisėjas, nagrinėdamas baudžiamąją bylą, kurioje jis buvo kaltinamasis, galimai buvo šališkas, akivaizdžiai atstovavo vienai pusei, demonstravo išankstinį nusistatymą dėl bylos baigties pertraukdamas ar įsiterpdamas, trukdė apklausti liudytojus, menkino kaltinamosios pusės užduodamų klausimų turinį, jų pagrįstumą. E. U. teigia, kad teisėjas R. P. nesiekė objektyvumo, liudytojus provokavo, jiems sufleravo, agitavo melagingai liudyti, o jo advokatui pasakė, kad teismo reikalas, kokį klausimą užduoti – menamą ar nemenamą, ir nurodė, kad kai šis bus teisėjas, galės tvarkytis byloje pats.

Vilniaus apygardos teismo pirmininkas, atlikęs E. U. teikime nurodytą aplinkybių tyrimą, 2016-05-10 Komisijai pateiktame rašte Nr. TR-318 nurodo, kad išklausius 2014-02-13 ir 2014-03-19 teisiųjų posėdžių garso įrašus Švenčionių rajono apylinkės teismo teisėjo R. P. išnagrinėtoje baudžiamojoje byloje Nr. 1-17-76312014, kurioje pareiškėjas E. U. buvo kaltinamasis, iš dalies pasitvirtino pareiškėjo nurodytos aplinkybės, kad teisėjas R. P. keletą kartų parodė tam tikrą susierzinimą, moralizavo kaltinamajam ir jo gynėjui. Išvadose teigiama, kad kaltinamajam užduodant klausimus nukentėjusiajai, teisėjas keletą kartų įsiterpė, vartodamas tokius posakius: „Tamsta, neaiškinkite...“, „Ko siekiate klausimu? Koks yra šių keistų klausimų tikslas? Ką dar norite išsiaiškinti?“, „Nesiginčykite, klauskite“, „O Jūsų neatsimenate? Tai kam tada klausiate?“ ir pan. Nustatyta, kad kaltinamojo gynėjui pasakius, kad teismas uždavė pusiau menamą klausimą, teisėjas pertraukė advokatą, sakydamas: „advokate, čia teismo reikalas, kokį – menamą nemenamą. Būsit teisėjas – galėsit tvarkytis“. Vilniaus apygardos teismo pirmininkas daro išvadą, kad teisėjas R. P., įsiterpdamas į proceso dalyvių teikiamus paaiškinimus bei užduodamus klausimus, vadovavosi Baudžiamojo proceso kodekso 241 str. 2 d., 258 str. 3 d. ir 275 str. 3 ir 4 d. nuostatomis, siekdamas šalinti iš nagrinėjimo teisme tai, kas nesusiję su byla ir kas, teisėjo nuomone, nepagrįstai užtęsia bylos nagrinėjimą. Vilniaus apygardos teismo pirmininko nuomone, nors kai kurios pareiškėjo dėstomos aplinkybės pasitvirtino, jos nėra pakankamos pradėti teisėjo R. P. drausminės atsakomybės procedūras.

Teisėjas R. P. rašytiniame paaiškiniame Komisijai nurodo, kad jokie išankstinio nusistatymo neturėjo, tikrai neatstovavo nė vienai pusei, liudytojams nesufleravo ir, juo labiau, neagitavo jų liudyti neteisingai. Teisėjas pripažįsta, kad procesą vedė ne be priekaištų, naudodamas kiek per griežtą retoriką ir pastabas proceso dalyviams. Įprastai to sau neleidžia, tačiau šiuo konkrečiu atveju bet kuriam gyvūnų mylėtojui jautri nagrinėjamos bylos fabula bei kaltinamojo arogantiškas elgesys, pasireiškęs ne tik kūno kalba, bet ir nesuprantamų, nesusijusių su

nustatinėjamosis byloje aplinkybėmis, klausimų pateikimu nukentėjusiajai, išprovokavo tokią retoriką procese. Teisėjas teigia, kad griežtas vadovavimas procesui tikrai neužkirto kelio E. U. tinkamai gintis nuo pateiktų kaltinimų, jis turėjo gynėją, kuris nušalinimo bylą nagrinėjusiam teisėjui nepareiškė, priekaištus išreiškė tik tada, kai po kelerių metų išnaudojo visas gynybos galimybes aukštesnių instancijų teismuose ir neišvengė baudžiamosios atsakomybės. Teisėjas R. P. nurodo, kad 2016-05-06 pokalbyje su Vilniaus apygardos teismo pirmininku aptarė skunde išdėstytas aplinkybes, sutinka su atlikto tyrimo išvada ir į pirmininko išsakytas pastabas dėl elgesio vadovaujant teismui procesui atsižvelgs savo darbe.

Komisijos posėdyje teisėjas R. P. nedalyvavo, pateikė prašymą nagrinėti teikimą jam nedalyvaujant.

Drausmės bylą teisėjui R. P. kelti atsisakytina.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija iškelia teisėjui drausmės bylą, kai teisėjo veiksmuose nustato nusižengimų, numatytų Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (toliau – ir Teismų įstatymas) 83 straipsnio 2 dalyje, požymių. Teisėjas gali atsakyti drausmine tvarka trimis atvejais: už teisėjo vardą žeminantį poelgį, už kitų Teisėjų etikos kodekso reikalavimų pažeidimą ir už įstatymuose numatytų teisėjų darbinės ar politinės veiklos apribojimų nesilaikymą. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teisėjo vardą žeminantis poelgis – tai su teisėjo garbe nesuderinamas ir Teisėjų etikos kodekso reikalavimų neatitinkantis poelgis, kuriuo pažeminamas teisėjo vardas bei kenkiama teismo autoritetui. Teisėjo vardą žeminančiu poelgiu taip pat pripažįstamas bet koks pareiginis nusižengimas – aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinančios priežasties.

Vadovaudamasis Teisėjų etikos kodekse įtvirtintais pagarbos žmogui, teisingumo ir nešališkumo, padarumo, pavyzdingumo bei pareigingumo principais, teisėjas, be kita ko, privalo pagarbiai išklausyti procese dalyvaujančius asmenis kaip to reikalauja įstatymas, dėmesingai reaguoti į jų prašymus ir siūlymus (Teisėjų etikos kodekso 6 str. 1 ir 3 p.); neturėti asmeninio išankstinio nusistatymo priimant sprendimus ir nereikšti išankstinės nuomonės nagrinėjamos bylos klausimais; nedemonstruoti savo simpatijų ar antipatijų ir išskirtinio dėmesio atskiriems asmenims ar jų grupėms, bylose dalyvaujantiems asmenims (Teisėjų etikos kodekso 8 str. 2 ir 3 p.); darbinėje ir kitoje viešojoje veikloje bei privačiame gyvenime elgtis sąžiningai, korektiškai, mandagiai, garbingai; nereikšti niekam paniekos, neįžeidinėti, neplūsti (Teisėjų etikos kodekso 13 str. 3 ir 5 p.); profesinėje veikloje ir privačiame gyvenime savo elgesiu, kalba, drausme, išvaizda rodyti pavyzdį; teismo posėdžio metu nerodyti susierzinimo, pykčio, vengti balso pakėlimo; nemoralizuoti teismo procese dalyvaujančių asmenų; posėdžio metu būti oficialiu, kantriu ir mandagiu (Teisėjų etikos kodekso 14 str. 1, 4–6 p.).

Nagrinėjamu atveju, Komisija, spręsdama, ar teisėjo R. P. veiksmuose nėra drausminės atsakomybės požymių, vertins tai, ar yra pagrindas pripažinti, jog teisėjas, bendraudamas su proceso dalyviais, juos pertraukdamas, jiems replikuodamas, moralizuodamas, formuluodamas liudytojams klausimus, su jais bendraudamas, reikšdamas nuomonę dėl byloje esančių įrodymų ir kt., pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus pagarbos žmogui, teisingumo ir nešališkumo, padarumo ir pavyzdingumo principus.

Pažymėtina, kad byloje esančių įrodymų vertinimas, liudytojų apklausos vykdymas (konkrečių klausimų jiems uždavimas ir pan.) yra procesinė teismo veikla vykdančią teisingumą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsniu, teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai; teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi. Bet koks kitų institucijų ar asmenų kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą yra draudžiamas ir užtraukia įstatymo nustatytą atsakomybę. Komisija neturi teisės nagrinėti bylą ir neperžiūri teisėjų priimtų procesinių sprendimų ar atliktų procesinių veiksmų teisėtumo ir pagrįstumo, nes tai būtų kišimasis į teisingumo vykdymą ir pažeistų teismų ir teisėjų nepriklausomumą. Tai reiškia, kad Komisija neturi teisės vertinti, ar teisėjas R. P. uždavė liudytojams su byla susijusius klausimus, ar jo suformuluoti klausimai buvo skirti išsiaiškinti įvykio aplinkybėms ir pan., nes tai būtų kišimasis į teismo veiklą, todėl šių aplinkybių plačiau nenagrinėja.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija pažymi, kad teisėjui yra keliami aukštesni elgesio standartai nei kitiems asmenims. Tiek eidamas tiesiogines pareigas, tiek laisvu nuo pareigų atlikimo metu jis turi laikytis Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų reikalavimų. Kiekvienas teisėjas turi būti

nepriekaištingos reputacijos, kuri, be kita ko, reikalauja, kad teisėjas elgtųsi itin padoriai, mandagiai, korektiškai ir pavyzdingai. Kalbėdamas teisėjas visada turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir vengti su bylos nagrinėjimu nesusijusių dalykų bei asmeninių vertinimų.

Įvertinusi pareiškėjo E. U. teikimą, Vilniaus apygardos teismo pirmininko išvadas, išklausiusi baudžiamosios bylos Nr. 1-17-763/2014 2014-02-13 ir 2014-03-19 teismo posėdžių garso įrašus bei įvertinusi teisėjo R. P. paaiškinimus, Komisija nustatė, kad teisėjo R. P. elgesys nagrinėjant baudžiamąją bylą nebuvo visiškai nepriekaištingas. Iš 2014-02-13 teismo posėdžio garso įrašo nustatyta, kad teisėjas R. P. su kaltinamuoju E. U. tam tikrais momentais kalbėjo pakeltu balsu, moralizavo, replikavo, buvo nekantrus, rodė susierzinimą kaltinamojo užduodamais klausimais (pvz., „Ar neaišku? Ėjot greitai, moteris amžiu, ką dar reikia išaiškinti?“, „Ko siekiat klausimu? Ko siekiat? Pažiūrėkit į mane!“, „Ar Jūs, tamsta, neatsimenat? Tai kam klausiat?“, „Ko siekiat, tamsta, tokiu klausimu? Kalbėkit apie įvykį! Ko siekiat? Tai užduokit greičiau!“, „Jūs tikrinat žmonių atmintį?!“, „Tamsta, kalbėkit trumpiau ir aiškiau! Jūs pats nežinojot, ko norėjot klaust“). Kaltinamojo gynėjui pasakius, kad teismas uždavė pusiau menamą klausimą, teisėjas susierzinęs, nepagarbiai pasakė, kad „teismo reikalas, kokį – menamą ar nemenamą. Būsit teisėjas, galėsit tvarkytis“. Perklauius 2014-03-19 teismo posėdžio garso įrašą nustatyta, kad teisėjas R. P. griežtu tonu kalba su kaltinamuoju, moralizuoja („Kam Jūs jį nešiojatės vidury dienos?“, „Kodėl nelikot vietoj? Kodėl nuėjot? Šuo guli – viskas, jis jau nepavojingas“, „Jūs kalbat, kalbas, bet aš neišgirdau jokio apgailestavimo. Jokio absoliučiai apgailestavimo dėl to, kas įvyko. Aš matau tik Jūsų poziciją, kad Jūs esat 100 proc. nekaltas ir teisybės, o neteisi yra nukentėjusioji“, „Ar Jūs ginčijat iš sportinio intereso?“), kaltinamajam kalbant ar atsakius į klausimą, replikuoja („Na ir kas? Puola kas nors?“, „Ar galite man paaiškinti protingai?“, „Ką čia parodyt? Visi ką matė, tą parodė“), pertraukia kaltinamąjį („Palauk, tamsta!“, „Nu gerai, neįdomu... Grįžtam prie situacijos šitos“), pasisako dėl byloje esančių įrodymų („Nėra jokių įrodymų, kad jis Jums įkando“).

Baudžiamąjo proceso kodekso 241 straipsnio 2 dalis įpareigoja teismo posėdžio pirmininką imasi visų įstatymų numatytų priemonių, kad būtų išsamiai ir nešališkai ištirtos bylos aplinkybės ir suteikia teisę pirmininkui šalinti iš nagrinėjimo teisme visa, kas nesusiję su byla ir kas nepagrįstai užtęsia bylos nagrinėjimą. Pagal Baudžiamąjo proceso kodekso 258 str. 3 d. teismo posėdžio pirmininkas turi užtikrinti posėdžio tvarką teismo posėdžių salėje, o 275 str. 3 ir 4 d. nustatyta, kad teisėjai apklausiamiems asmenims turi teisę užduoti klausimus bet kuriuo įrodymų tyrimo metu; nagrinėjimo teisme dalyviams, kurie piktnaudžiauja teise užduoti klausimus tiesiogiai apklausiamiems asmenims, pirmininkas gali ją atimti ir leisti užduoti klausimus tik per jį.

Iš teismo posėdžių garso įrašų ir pateiktos medžiagos matyti, kad teismo procesas buvo sudėtingas, teisėjas drausmino proceso dalyvius, teisėjui reikėjo pastangų ir kantrybės procesui suvaldyti. Komisija, įvertinus aplinkybę dėl proceso sudėtingumo bei minėtas Baudžiamąjo proceso kodekso nuostatas, daro išvadą, kad teisėjas R. P., vadovaudamas procesui, turėjo teisę nutraukti su bylos esme nesusijusius kaltinamojo pasisakymus, klausti, kaip užduotas klausimas siejasi su byla, šalinti tuos klausimus, kurie su ja nesusiję ir pan. Tačiau tai darydamas, teisėjas turi elgtis ir kalbėti taip, kad būtų išsaugotas geras teisėjo vardas ir nepakenkta teismo autoritetui. Komisija, atsižvelgdama į teisėjams keliamus dalykiškumo ir mandagumo reikalavimus, teisėjams rekomenduoja dėl veiksmų ir kalbėsenos konkrečiose teismo posėdžio situacijose:

- vadovaujant teismo posėdžiui kalbėti trumpai, aiškiai, nesikartoti, nesivelti į diskusijas su dalyvaujantisiais byloje asmenimis;

- imtis priemonių užtikrinti pasisakymus tokia tvarka, kad keli dalyvaujantys asmenys nekalbėtų vienu metu; kai kalba posėdžio dalyvis, teisėjas neturi leisti tuo metu kalbėti kitiems asmenims, o pats teisėjas, norėdamas užtikrinti tvarką teismo posėdyje ar grąžinti kalbėtoją prie bylos esmės, gali kalbantįjį nutraukti (pertraukti) įsiterpdamas, tačiau prieš tai mandagiai atsiprašęs kalbančiojo;

- nutraukiant (pertraukiant, įsiterpiant, susidarius galimybei) proceso dalyvių kalbą dėl to, kad ji nesusijusi su bylos esme, išsakyti pastabą pasiūlymo forma ir ramia intonacija, o ne formuluojant klausimus, replikuojant, samprotaujant bereikšmėmis frazėmis, tuščia retorika, polemizuojant su kalbėtoju, vertinant pasisakymus ar pan. Pavyzdžiui, vietoje klausimų ir replikų: „Ko siekiat klausimu?“, „Ar Jūs, tamsta, neatsiminate? Tai kam klausiat?“, „Jūs tikrinat žmonių atmintį?!“ ir pan., rekomenduotina sakyti: „Siūlytume grįžti prie bylos esmės“, „Prašome kalbėti klausimais, susijusiais su byla“ ir pan.;

- patartina vengti klausimų ar teiginių, kurie yra moralizuojamojo pobūdžio, neaiškios paskirties ir turinio, nieko nepasakantys ir pertekliniai. Pavyzdžiui, jeigu asmuo kartojasi, kalba neaiškiai, patartina jam tiesiog taip ir pasakyti: „Tai jau kalbėjote, prašome nesikartoti“, „Prašome paaiškinti dėl ...“, „Ką reiškia Jūsų pasakymas ...“;

- siūlytina kalbėti aiškiai, konkrečiai prašyti patikslinti teiginius ar jų dalis, klausti, ką asmuo norėjo pasakyti savo išsireiškimu, o ne vien replikuoti tokiais bereikšmiaisiais posakiais kaip: „Ar neaišku?“, „Ar galit man paaiškint protingai?“ ir pan. Žodis „protingai“ tokiaime kontekste gali būti suprantamas kaip vertinamoji nuostata, kuri šiuo atveju dviprasmiška ir perteklinė;

- patartina teisėjui vengti pasisakymo dėl byloje esančių duomenų apibendrinimo ir jų vertės nusakymo tokiais pasakymais, kaip: „Nėra jokių įrodymų, kad ...“. Tokie teiginiai paprastai naudojami kaip procesinio dokumento (protokolinės ar atskirai surašomos nutarties, sprendimo, nuosprendžio, nutarimo) išvada ar motyvas priimant sprendimą dėl bylos esmės, pasiūlant išreikalauti įrodymus ir kt. Teisėjo teismo posėdyje kitais tikslais pasakomas teiginys apie esamų įrodymų vertinimą gali būti traktuojamas kaip išankstinis teisėjo nuomonės sakymas.

Minėta, kad pagrindas iškelti teisėjui drausmės bylą yra tada, kai teisėjo veiksmuose nustatomi nusižengimų, numatytų Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalyje, požymiai. Pažymėtina, kad teisėjo drausminės atsakomybės pagrindą sudaro šiurkštus, o ne bet koks, net ir mažiausias, teisėjo elgesio ar darbo trūkumas. Komisija pripažįsta, kad bendraujant su proceso dalyviais teisėjui R. P. kartais pristigdavo pavyzdingumo ir profesionalumo. Komisija atkreipia teisėjo dėmesį dėl nepakankamo dalykiškumo, korektiškumo, neaiškaus, dviprasmiško minčių dėstymo. Antra vertus, apibendrinus surinktą medžiagą, nėra pagrindo vertinti, kad teisėjas rodė suinteresuotumą bylos baigtimi, akivaizdžią nepagarbą kuriam nors asmeniui. Aptarti teisėjo elgesio trūkumai nėra tokio laipsnio nusižengimai teisėjų etikai, kurie leistų pripažinti, kad teisėjas pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus pagarbos žmogui, teisingumo ir nešališkumo, padorumo ir pavyzdingumo principus. Komisijos nuomone, rekomendacijų teikimas, tam tikrų pastabų išsakymas teisėjui yra visiškai pakankamas, reaguojant į pavienius teismo posėdžio eigos trūkumus. Nenustačius Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalyje nurodytų nusižengimų požymių, atsisakytina kelti teisėjui R. P. drausmės bylą.

Komisija, vadovaudamasi Teisėjų etikos ir drausmės komisijos nuostatų 35.2 punktu,

nusprendžia:

Atsisakyti iškelti drausmės bylą Švenčionių rajono apylinkės teismo teisėjui R. P.
Sprendimas neskundžiamas.

Komisijos nariai:

Algis Norkūnas

Diana Butrimienė

Jūratė Novagrockienė

Veslava Ruskan

Linas Žukauskas